

ORGANIZACE PŘESKUPENÍ DIVIZE

Tímto článkem chci volně navázat na předcházející své příspěvky, ve kterých jsem se zabýval útokem z přímého dotyku [VM č. 3/1988], zásadami vystřídání a přeskupení [VM č. 4/1988] a organizací vystřídání [VM č. 5/1988].

Znovu zdůrazňuji myšlenku, že **organizace přeskupení divize**, které předchází útoku zahajovanému z přímého dotyku, patří k velmi náročným úkolům především z hlediska požadavků na jednoduchost manévru, přesných a reálných časových propočtů a dodržení zásad utajení celého přeskupení.

Myslím, že přeskupení v rámci divize může mít **několik forem**:

● **Jednoduchou**, kdy prvek bojové sestavy opustí dosavadní prostor (postavení) zaujatý podle principu strukturálního uspořádání obranného pásma divize, aniž by jej musel někomu předávat a **zaujme nový prostor** (postavení), který odpovídá rozhodnutí velitele divize k zaujetí bojové sestavy pro útok. Tak tomu bude např.: u oddílů vojenských raket, DDS, PTZ, POZ, protiletadlového raketového pluku, divizního týlu. Při organizaci těchto prvků bojové sestavy musí štáb divize zabezpečit, aby větší část těchto prostředků byla v neustálé pohotovosti k boji a jen část byla „v pohybu“.

K jednoduché formě bude rovněž patřit **přeskupení tankového pluku druhého sledu**, určeného za útoku do prvního či druhého sledu. V tomto případě půjde o opuštění obranného úseku, jehož přední okraj je vzdálen 14 až 18 km od čáry dotyku, a soustředění se v praporech (rotních) prouděch **ve vyčkávacím prostoru**, vzdáleném 12 až 15 km (pluk bude v prvním sledu) nebo 15 až 20 km (pluk je určen do druhého sledu) od linie fronty. Přeskupení může být uskutečněno těsně před zahájením útoku.

Přitom **pluk určený do prvního sledu** bude vhodné přemístit na požadovaný směr jeho zasazení do průlomu (jiný úkol než průlom těžko předpokládat, půjde tudíž o krátký manévry podél fronty). Tankový **pluk určený do druhého sledu** může být po opuštění obranného úseku ponechán v praporech shromazdištích a teprve po zahájení útoku se přemístí na určený směr a současně se i přeskupí do potřebné pochodové sestavy.

● **Složitější**, ve které půjde o:

— **motostřelecký pluk druhého sledu (vševojskovou zálohu)**, pokud je určen do prvního sledu; v tomto případě motostřelecké prapory vystřídají v určeném útočném pásmu část pluku prvního sledu divize (prakticky jeden z jeho motostřeleckých praporů) a zajmou východiště k útoku, tankový prapor vyčkávací postavení, ostatní prvky své postavení či prostory; protože obranný úsek, který pluk opouští, není nutné nikomu předávat, **může zahájit přeskupení** jako první ze vševojskových útvarů,

— **pluk prvního sledu na směru útoku nové divize**, pokud bude určen do druhého sledu, protože po vystřídání novou divizí zakončí přeskupení zaujetím východního prostoru ve druhém sledu divize (15 až 20 km od předního okraje obrany); určen tohoto pluku **do druhého sledu** (pokud to není např. pluk na BVP, který vzhledem k potřebnému výhodnému poměru sil bude nutné zasadit do prvního sledu) je **účelné** pro zjednodušení přeskupení; tato činnost dalších pluků pak není totiž vázána na jeho vystřídání a může být tak s přeskupováním započato ihned tím, že využijí svých praporů druhých sledů.

● **Velmi složitou**, která se vztahuje k dalším **motostřeleckým plukům divize určeným do prvního sledu**, protože pro ně přeskupení bude znamenat:

— **vyjít jednotek z opěrných bodů čet a rot do četových a rotních shromaždišť** se současným **předáním** opěrného bodu **novým velitelům** (zpravidla o stupeň vyšším, tj. velitelům rot a praporů); pro shromaždiště je potřebné vybrat takové prostory a pochodové osy, aby nebránily přebírajícím jednotkám rychle zaujmout východiště k útoku a nedocházelo také ke zbytečné koncentraci vojsk na předním okraji,

— **přesun v rotních proudcích** (v některých případech ještě soustředění do praporních proudů a přesun v těchto proudcích) **do východního prostoru k vystřídání**; složitost tohoto přesunu je dána tím, že jde o **pochod podél fronty**, což mnohdy bude vyžadovat, aby vojska po opuštění shromaždiště zpočátku ještě pokračovala v přesunu do hloubky obranného pásma a teprve zde jim byl upřesněn směr do nového prostoru, aby tak bylo alespoň v nejnútější míře zabezpečeno utajení tohoto pochodu,

— **vystřídání jednotek** dalšího pluku (nebo vlastního pluku), zpravidla o stupeň nižších, tj. prapor rotu, rota četů a **zaujetí** určeného místa (východiště k útoku, palebných postavení, vyčkávacího postavení apod.) **ve východním prostoru divize**.

Pro tyto jednotky tím přeskupení skončilo, pro vystřídání naopak začalo, protože před nimi stojí stejný úkol — vyjít z opěrných bodů, přesunout se do východního prostoru k vystřídání a po něm zaujmout určené místo v bojové sestavě pluku prvního sledu. Jako poslední bude vystřídán prapor, který je určen do druhého sledu (vševojskové zálohy) pluku, přeskupení bude pro něj jednodušší v tom, že po opuštění obranného rájnu zaujme stanovený východní prostor ve druhém sledu pluku. Stejně tak jednodušší úlohu budou mít motostřelecké prapory druhého sledu, které tím, že obranný rájnu nemusí dále předávat, mohou v rámci pluku zahájit přeskupování jako první.

Domnívám se, že uvedená zhodnocení obtížnosti přeskupení jednotlivých prvků bojové sestavy divize (i když jejich kvalifikace může být ještě podrobnější) mohou být jedním z rozhodujících vodítek pro štáb divize (pracovní skupinu, která řídí přeskupení), jak naplnit důležitý požadavek na co nejjednodušší zámysl přeskupení, protože jeho jednoduchost, volba přesunů na co nejkratší vzdálenosti, velmi výrazně přispěje k tomu, aby splnění tohoto úkolu proběhlo skrytě a utajeně, přitom rychle a přesně podle stanoveného harmonogramu.

Organizaci přeskupení bude především charakterizovat:

— Skutečnost, že přeskupení bude probíhat ve „známém“ terénu, který byl již důkladně prostudován a poznán již při přípravě obranného pásma divize, případně se v něm již vedl úspěšný obranný boj. To umožňuje veliteli divize a jeho štábu, aby **zámysl přeskupení i útoku přijal** (a domnívám se, že velmi kvalifikovaně) **na mapě** a připravil stejné odpovědné návrh i pro velitele střídající divize.

To neznamená, že se celá organizace přeskupení omezí jen na přijetí opatření podle mapy, protože i v tomto případě zůstává těžiště organizace přeskupení na práci v terénu, ale rozhodně může mít podstatně menší rozsah než např. u velitelů střídající divize a pluků, kteří ve svém východním prostoru pro útok jsou poprvé.

— **Úsilí klamat nepřítel** o chystaném přechodu do útoku tím, že budou přijata opatření, která vytvářejí dojem, že dochází k zesilování obraných opatření a tím k předpokladu pro další pokračování v obranném boji. Pokud nepřítel zjistí naše přípravy k útoku — a to je třeba rovněž předpokládat — pak nedovolí, aby mohl specifikovat směr hlavního úderu a nové uskupení našich vojsk. Naopak je potřebné přijmout taková opatření. aby jeho vojska byla do zahájení útoku ohrožována na všech možných směrech útoku.

— **Organizační a materiální pomoc** střídajícím vojskům, zvláště jejich velitelům a odborným funkcionářům, pro které je třeba připravit nejen ústní informaci a možný návrh na průběh vystřídání, ale i další podklady využitelné např. pro organizaci útoku této divize, vedení účinné palby, zabezpečení utajeného spojení apod.

— Každá neúplnost či nepřesnost v rozhodnutí k útoku znamená, že bude třeba upravovat, doplňovat či měnit i plán přeskupení a toho je třeba se vystříhat.

Organizaci přeskupení ovlivňuje řada faktorů, které musí velitel a jeho štáb zvažovat a při tvorbě plánu přeskupení plně respektovat.

Je nutné, aby si především uvědomil, že přeskupení **souvisí s novým bojovým úkolem**, kterým je útok z přímého dotyku. To znamená, že velitel divize musí **nejprve přijmout rozhodnutí k tomuto útoku**. Z jeho obsahu ovlivní zámysl přeskupení především **směr hlavního úderu divize (úsek průlomu)**, na kterém bude potřebné včas (ale ne předčasně) vytvořit rozhodující převahu sil a prostředků a dále zamýšlené **uspořádání bojové sestavy, míst velení a prvků všestranného zabezpečení**. Samozřejmě respektovat požadavek jednoduchosti manévru při přeskupování znamená, že zásadní vliv na uspořádání sestavy bude mít i **dosavadní sestava divize v obranném pásmu**.

Důležitým faktorem, který ovlivňuje organizaci přeskupení, je **rozhodnutí velitele armády o způsobu přechodu nových sil do útoku** v tom úseku, kde dosud bránci se divize útočit nebude. Mohou vzniknout totiž tyto varianty:

— nové divizi bude stanoveno přejít **do útoku z přímého dotyku** a dojde proto k **vystřídání** jednotek (pluků) divize; přeskupení zásadně ovlivní doba a pořadí střídání jednotek a útvarů novou divizi, která přichází z hloubky a přebírá část obranného pásma divize,

— čerstvé síly budou přecházet **do útoku po přesunu z hloubky**, pak:

● **dojde k vystřídání**, ovšem jen takovými silami, které byly až dosud v obraně, případně i slabšími; k převzetí této části obranného pásma si nová divize v tomto případě pravděpodobně předsune část svých sil (např. motostřelecký pluk nebo jen některé jeho prapory), které při překračování hlavními silami se mohou k jejich útoku připojit a nebo se mohou po překročení hlavními silami soustředit a přejít do druhého sledu divize či pluků, což pokládám za pravděpodobnější,

● divize v obraně obdrží úkol **ponechat zde část svých sil a prostředků**, aby bylo možné zachovat dosavadní ráz činnosti; pro přeskupující se divizi tak vznikne dost složitá situace, protože jednak o tyto síly budou dočasně sníženy její bojové možnosti v útoku a jednak musí velitel divize řešit, jakým způsobem je zařadit do bojové sestavy po překročení útočící divize z hloubky; s tím budou spojeny i problémy velení, všestranného zabezpečení a další, proto by mělo být takové řešení výjimečné.

Výrazný vliv na organizaci přeskupení mají některá **zásadní ustanovení** Bojového řádu pozemního vojska ČSLA, část 1, uvedená především v člancích 156 a 393.

V článku 156 je stanoveno, že: „...všechna **místa velení** útočících vojsk musí být rozvinuta **do zahájení přeskupení** (směny)“. To však znamená, že nebude vždy možné (účelné) řídit přeskupení z těchto nově zaujatých míst velení, zejména pak přeskupování jednotek v té části obranného pásma, kde dochází ke střídání novou divizí.

Navíc článek 393 hovoří, že: „...**odpovědnost za ochranu střídání a velení** v období střídání má velitel střídané divize (pluku)“. Bude proto vhodné, ne-li přímo nutné, vytvořit **dočasný prvek velení, tj. pomocné velitelské stanoviště (PoVS)** v prostoru střídání, ze kterého bude plnit velitel divize určené povinnosti jak při řízení přeskupování vlastní divize, tak při velení k zabezpečení ochrany střídání.

V článku 156 je rovněž uvedeno, že „... motostřelecké (tankové) jednotky zaujímají východiště k útoku (vyčkávací postavení) utajeně, **obvykle v noci před útokem**“. Znamená to, že naše střídané motostřelecké a tankové jednotky budou moci zahájit přeskupení rovněž až poslední noc před útokem, tj. až po předání opěrných bodů. Tuto skutečnost musí respektovat velitel divize nejen při tvorbě zámyslu přeskupení, ale také při uspořádání bojové sestavy pro útok, tj. rozhodnout, **zda je vůbec reálné** využít střídané motostřelecké (tankové) pluk do prvního sledu pro útok z přímého dotyku, když se přeskupí jako poslední.

Navíc je ve stejném článku vysloven takový požadavek, že raketový útvar a dělostřelectvo bránci se divize, pokud se nepřibírají k vedení jaderných úderů, k palbě přípravě a k podpoře zteče, jakož i prostředky protivzdušné obrany, se přemísťují do nových prostorů až **po úplném vystřídání pluků prvního sledu** (jinými slovy — rovněž poslední noc před útokem).

Článek 393 tento požadavek dále zpřesňuje, a sice tak, že tyto útvary (jednotky) **zůstávají v původních místech** „do té doby, dokud přicházející motostřelecké a tankové

útvary [jednotky] neprovedou střídání, nezaujmu svá postavení a **nezorganizují palebný systém a velení**“.

Nezanedbatelný vliv na organizaci přeskupení budou mít i **požadavky střídajících velitelů** na:

- účast velitele divize a pluků a jejich příslušníků štábů při společné rekognoskaci k přípravě vystřídání a popř. i útoku z přímého dotyku,
- ponechání (předání) sil a prostředků (materiálu) spolu s možnostmi střídání, jak je nahradit, popř. kdy, kde a kým je opět převzít zpět od střídajících vojsk.

Rovněž požadavky na **rozsah palebného zabezpečení střídání**, za jehož ochranu plně zodpovídá střídaný velitel divize (a proto ji bude muset zabezpečovat především vlastními prostředky), povedou ho k tomu, že část jich bude muset zabezpečovat i z nových palebných postavení (a současně se připravovat k účasti v palebném ničení nepřítele za útoku).

Přeskupení může částečně ovlivnit i způsob zabezpečení předního okraje výchozího prostoru divize na směru útoku tankového pluku, pokud je určen do prvního sledu a zůstává po přeskupení ve vyčkávacím prostoru vzdáleném od čáry dotyku 12 až 15 km.

Nepsanou zásadou pro velitele divize a jeho štáb musí být to, že **se vždy přeskupuje menší část divize**, zatímco většina sil a prostředků je připravena k odražení útoku vzdušného a pozemního nepřítele.

Základním bojovým dokumentem, podle kterého velitel divize nebo jím pověřený funkcionář řídí přeskupování, je **Plán přeskupení**. Zpracovává jej štáb divize na samostatné mapě, při přeskupování malého rozsahu na pracovních mapách velitele, náčelníka štábu, náčelníka operační skupiny a dalších funkcionářů, zabezpečujících přeskupení. Údaje, které nelze vyjádřit na mapě graficky, jsou uváděny v tabulkách, příloze nebo v pracovním sešitě jako textová část, přitom velmi konkrétně, adresně a výstižně s potřebnými časovými údaji a zabezpečením silami, prostředky i materiálem.

Předpisy jeho obsahovou ani formální stránku neuvádějí. Domnívám se však, že v tomto **Plánu je možné uvést** následující údaje:

1. **Cíl přeskupení** — jak má přispět k vytvoření potřebné převahy sil a prostředků na směru hlavního úderu útočící divize.

2. **Nepřítel** — především z pohledu, jak může ohrozit předpokládané přeskupení; to především znamená:

- jeho uskupení proti obrannému pásmu divize, charakter dosavadní činnosti,
- možné směry útoku pozemních a vzdušných sil nepřítele v průběhu přeskupování, jejich kapacita,
- možné prostory vysazení (shozu) výsadků, aeromobilní, diverzní průzkumné činnosti.

3. **Vlastní vojska** — tak, aby bylo na první pohled zřejmé současné rozmístění všech prvků divize a jejich nové místo ve výchozím prostoru divize pro útok; proto je možné uvést:

- současné uskupení v obranném pásmu divize,
- výchozí prostor k útoku a v něm místa jednotlivých prvků bojové sestavy, všestranného zabezpečení a míst velení,
- střídající vojska a jejich výchozí prostor k vystřídání,
- sousedy a jejich činnost v době přeskupování,
- místa převzetí nových posilových prostředků.

4. **Zámysl přeskupení** — považují jej za nejdůležitější součást tohoto plánu. Vyjadřujeme jej graficky s potřebným barevným rozlišením mezi jednotlivými útvary (jednotkami), v podobě tabulek, ve kterých jsou vyjádřeny jak časové údaje, tak i pochodové osy. Může obsahovat:

- pořadí přeskupování,
- shromaždiště jednotek po vyvedení z opěrných bodů (rajónů obrany),
- záložní a hlavní pochodové osy do výchozího prostoru k vystřídání, výchozí místa, rozchodiště,
- časové údaje přeskupení, dobu průchodu výchozími místy, rozchodiště, popř. jinými body,
- opatření, kterým věnovat zvláštní pozornost,

- opatření k odražení úderů pozemního a vzdušného nepřítele na směrech možného útoku,
- pohotovost divize ve výchozím prostoru divize k útoku.

5. Zabezpečení přeskupení — vyjádřit nejen přijímaná vlastní opatření, ale i opatření velitele armády, sousedů a střídajících vojsk. Zaměřit je především k:

● **ochraně střídání a přeskupení:**

- palebné zabezpečení střídání (v předávaném prostoru) a přeskupení v útočném pásmu,
- organizace protivzdušné a protivýsadkové obrany,

● **bojovému zabezpečení:**

- vedení průzkumu v prostoru přeskupování a střídání,
- maskování, opatření ke skrytí, dezinformaci a ke klamání nepřítele, použití dýmů, aerosolů apod.,
- způsob úpravy pochodových os (kdo, kdy a jakými silami),
- další opatření jako např. REB, OPZHN apod.,

● **zachování dosavadního režimu života vojsk:**

- ženijní opatření, vedení palby, osvětlování, pozorování a naslouchání, pohyb techniky, zásobování vojsk atd.,

● **pořádkové službě a průvodcům:**

- rozdělení odpovědnosti za pořádkové úseky, zabezpečení pořádkové služby silami a prostředky,
- vyčlenění, vybavení a způsob přípravy průvodců (bude-li organizováno na stupni divize).

6. Velení:

- místa a způsob velení ve výchozím prostoru k útoku a v prostoru předávaném nové divizi,
- způsob řízení přeskupení poslední noc před útokem,
- zásady používání spojovacích prostředků,
- hlášení (jaká, kdy a jakým způsobem podat),
- signály.

7. Pohotovost — jednotlivých útvarů k zahájení přeskupení do výchozího prostoru k útoku a jeho zaujetí.

8. Kontrolní opatření.

Takto zpracovaný Plán přeskupení umožní veliteli divize vydat nejen ucelené **nařízení pro přeskupení**, ale především **formulovat úkol** podřízeným velitelům útvarů a předat jim i potřebné výpisy ze zpracovaných tabulek (harmonogramů), oleáty apod.

Podřízeným je nutné stanovit:

1. Zásady přeskupení jejich útvaru, tj.:

- kam a které pochodové osy využívat k přemístění do nového prostoru; výchozí místa a rozhodistiště na nich; zvláště nebezpečné prostory z hlediska použití výsadků nepřítelem, aeromobilní, diverzně průzkumné činnosti,
- způsob a časové údaje tohoto přemístění,
- jaká zařízení (materiál) předat a nově (kde, kdy) převzít,
- kam odeslat posilové prostředky, kde a kdy převzít nové.

2. Podíl útvaru na zabezpečení přeskupení divize, zejména:

- opatření k udržení většiny sil divize v pohotovosti,
- zabezpečení ochrany přeskupení (střídání) palbou, manévrem jednotkami, vyčleněnými protivýsadkovými zálohami apod.,
- klamná opatření (jaká připravit, kdy zahájit a ukončit, rozsah a popř. i jejich cíl),
- podíl na zachování dosavadního režimu života vojsk (co uskutečňovat, dokdy),
- úprava a vyznačení pochodových os, doba a způsob jejich využití,
- zodpovědnost za boj s výsadky a vojsky nepřítele, které vedou aeromobilní, diverzně průzkumnou činnost,
- příprava množství sil a prostředků k vyčlenění do jednotlivých prvků bojového zabezpečení (např. do průzkumných orgánů, OON apod.),

- podíl na pořádkové službě, vyčlenění průvodců pro jiné útvary,
- opatření, kterým věnovat zvláštní pozornost.

3. **Údaje** (informace, mapy, oleáty, letecké snímky palebné náčrty apod.), které přivést pro přebírajícího velitele.

4. **Místa velení** v jednotlivých obdobích přeskupení (střídání), spojení, hlášení.

5. **Pohotovost** k přeskupení, k zahájení přesunu do výchozího prostoru k útoku a k jeho zaujetí.

Součinnost, která by měla být při přípravě přeskupení vždy organizována, má za cíl zhodnotit možné varianty narušení přeskupení pozemními či vzdušnými silami nepřítele a na tomto základě **sladit činnost** hotovostních sil divize, vyčleněných palebných prostředků, záloh i přeskupujících se vojsk k odražení nepřítele. Současně i způsoby **odstranění následků** jaderných a palebných úderů na vojska, pochodové osy a další opatření, která přispívají k organizovanému pokračování v přeskupování a vyrovnání případného časového skluzu oproti předpokládanému harmonogramu. Obsahem součinnosti by se měla stát i potřebná opatření a podíl jednotlivých prvků sestavy divize na nich v případě nepřátelského **minování na dálku**.

Rozhodující úlohu musí při přeskupování mít velitel divize. Přesto je zapotřebí vidět, že tak jak se bude blížit zahájení útoku, tak bude vrcholit jeho organizace a příprava vůbec. Proto lze uvést, že příprava přeskupení musí být uskutečněna **za osobního řízení velitele**, jeho **provedením** pak může být pověřen **zástupce velitele divize** (a poslední noc před útokem to považují za pravidlo) s dostatečně silnou řídicí skupinou vytvořenou z jednotlivých pracovišť štábu. Je však nutné, aby velitel divize byl pravidelně o jeho průběhu informován a případná závažná rozhodnutí (pokud nehrozí časové prodlení) osobně schvaloval.